

Γλωσσάρι όρων - Φυσικό περιβάλλον-Επιστημονική γνώση και τοπική κατάσταση/Δράση

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ - ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ- ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΓΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ/ΔΡΑΣΗ

Αειφόρος ανάπτυξη: σημαίνει διαρκής βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των ανθρώπων με την ορθολογική χρήση των πόρων, χωρίς την υποβάθμιση του περιβάλλοντος.

Ανακύκλωση και διαχείριση αποβλήτων: η διαχείριση αποβλήτων περιλαμβάνει τα στερεά απόβλητα και τα αστικά λύματα. Τα χρήσιμα στερεά υλικά, όπως χαρτί, γυαλί, αλουμίνιο, πλαστικό, μέταλλα, ξύλο πηγαίνουν στην ανακύκλωση. Για τα αστικά λύματα γίνονται έργα βιολογικού καθαρισμού, δημιουργία αποχετευτικών δικτύων, χρήση των λυμάτων σε αγροτικές καλλιέργειες κτλ.

Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας: είναι αυτές που παράγονται από δυνάμεις της φύσης και ανανεώνονται διαρκώς. Δεδομένου ότι η ανθρωπότητα αυξάνει τις ανάγκες της σε ενέργεια, και οι παραδοσιακές πηγές δεν επαρκούν, το μέλλον ανήκει στις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (π.χ. αιολική, ηλιακή ενέργεια), οι οποίες είναι αστείρευτες.

Άνθρωπος και φύση: ο άνθρωπος είναι δημιουργήμα και δημιουργός της φύσης. Η φύση (κλίμα, έδαφος, ζώα, φυτά κτλ.) επηρεάζει τη ζωή του ανθρώπου. Αλλά και ο άνθρωπος παρεμβαίνει και αλλάζει τη φύση προς όφελός του. Και αλλάζοντας τη φύση, αλλάζει και τον εαυτό του. Μεταξύ φύσης και ανθρώπου υπάρχει αλληλεπίδραση. Και είναι τόσο έντονη που δεν μπορούμε να φαντασθούμε. Όμως, η διατήρηση της ισορροπίας ανθρώπου και φύσης είναι απαραίτητη.

Αρχή οικολογίας: μια βασική αρχή της οικολογίας είναι «ο ρυπαίνων πληρώνει». Αλλά, ποιος είναι ο ρυπαίνων, ο παραγωγός ή ο καταναλωτής; Και ο παραγωγός και ο καταναλωτής. Πάντως καθένας, είτε παραγωγός είτε καταναλωτής, έχει προσωπική και κοινωνική ευθύνη.

Βιομάζα: αποτελείται από τα κομμένα κλαδιά, τα οργανικά απόβλητα ανθρώπων και ζώων, τα απόβλητα βιομηχανιών επεξεργασίας φυτικών προϊόντων κτλ. η οποία μας δίνει ως προϊόν της αναερόβιας σήψης της το βιοαέριο (κυρίως μεθάνιο), αλλά και αιθανόλη, το γνωστό οινόπνευμα. Βιοαέριο και αιθανόλη μετατρέπονται σε υδρογόνο με δύο πρωτοποριακές τεχνολογίες, ειδικούς καταλύτες και αντιδραστήρες 100 φορές μικρότερους των συμβατικών.

Βιοποικιλότητα: αποτελείται από το σύνολο της πανίδας και της χλωρίδας, τα ζώα και τα φυτά, και αποτελούν πλούτο για κάθε χώρα. Έχουν τον δικό τους τόπο και ζουν κάτω από τις δικές τους συνθήκες, τις οποίες ο άνθρωπος οφείλει να προστατεύει. Όμως, υπάρχουν δραστηριότητες των ανθρώπων, όπως η εκδάσωση, το κυνήγι, η χρήση γεωργικών φαρμάκων, η ρύπανση κτλ., που επηρεάζουν την πανίδα και τη χλωρίδα. Υπολογίζεται ότι τις επόμενες δεκαετίες πρόκειται να επέλθει μείωση κατά 50%. Αυτό σημαίνει μεγάλη οικολογική καταστροφή. Και όμως, η διατήρηση της βιοποικιλότητας είναι απαραίτητη, διότι αποτελεί παράγοντα ισορροπίας ανθρώπου-φύσης, αφού η εξαφάνιση και ενός μόνο είδους διαταράσσει την αλυσίδα ζωής.

Δικαίωμα στην επισκευή: τα προϊόντα που πωλούνται στην Ε.Ε. θα πρέπει να σχεδιάζονται με τρόπο ώστε να διαρκούν περισσότερο και να είναι ευκολότερο να επισκευαστούν, να επαναχρησιμοποιηθούν, να ανακυκλωθούν και να περιλαμβάνουν όσο το δυνατόν περισσότερα ανακυκλωμένα υλικά. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε το «Δικαίωμα στην επισκευή», που έχει κάθε Ευρωπαίος πολίτης.

Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία: η Ελλάδα έχει διαμορφώσει μια εθνική στρατηγική για την κυκλική οικονομία, η οποία συνάδει με την ευρωπαϊκή στρατηγική και μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία για την παραγωγική ανασυγκρότηση και την περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας.

Ελληνικός Οργανισμός Ανακύκλωσης (EOAN): είναι ο αρμόδιος φορέας του υπουργείου περιβάλλοντος για τον σχεδιασμό και την εφαρμογή της πολιτικής για την ανακύκλωση. Ενθαρρύνει τη συνεργασία μεταξύ πολιτείας, δήμων, περιφερειών και πολιτών. Διασφαλίζει την υλοποίηση καινοτόμων δράσεων ανακύκλωσης. Προσπαθεί για τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία και την επίτευξη των εθνικών και ευρωπαϊκών στόχων.

Ελεύθερη ενέργεια: σήμερα, με βάση τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας κάθε επιχείρηση και κάθε νοικοκυριό μπορεί να παράγει τη δική του ενέργεια και όση περισσεύει να την πωλούν στο κεντρικό σύστημα. Δηλαδή, κάθε κατοικία ή επιχείρηση γίνεται και παραγωγός ενέργειας. Όταν αυτό συμβεί, η φύση της οικονομικής και κοινωνικής ζωής θα αλλάξει ριζικά. Η διασπορά των οικονομικών δραστηριοτήτων θα οδηγήσει και στη διασπορά των ανθρώπων στον χώρο. Η συγκέντρωση των ανθρώπων στις μεγαλουπόλεις θα σταματήσει, γιατί οι μεγαλουπόλεις σπαταλούν τεράστιες ποσότητες ενέργειας και δεν είναι βιώσιμες. Επιστροφή λοιπόν σε βιώσιμες ανθρώπινες πόλεις-κοινότητες.

Ενέργεια: η ενέργεια αποτελεί απαραίτητο στοιχείο της ζωής. Αποτελεί τη δύναμη και το μέσο δημιουργίας πολιτισμού. Κάθε οργανισμός θέλει ενέργεια για να επιβιώσει. Μάλιστα, καταναλώνει περισσότερη και αποβάλλει λιγότερη ενέργεια, ως απορρίμματα. Ο αγώνας επιβίωσης, τόσο μεταξύ των διαφορετικών ειδών όσο και μεταξύ των ίδιων ειδών, είναι αγώνας για απόκτηση ενέργειας και τη συνέχιση της επιβίωσης. Η πρόοδος της κοινωνίας συνδέεται με την ενέργεια.

Ηλεκτρονική ρύπανση:είναι μια αόρατη, πανταχού παρούσα απειλή, εντός και εκτός κτηρίων, η οποία προξενείται από τα ηλεκτρονικά μέσα, όπως δορυφορικά κανάλια, κινητά τηλέφωνα, ηλεκτρονικές συσκευές κτλ. και περιλαμβάνει τοξικές, χημικές, μεταλλογόνες, καρκινογόνες ουσίες.

Ευρωπαϊκή Ένωση- πράσινη συμφωνία: έχει στόχο να βελτιώσει την ευημερία και την υγεία των Ευρωπαίων και των μελλοντικών γενεών παρέχοντας: καθαρό αέρα, καθαρό νερό, υγιές έδαφος και βιοποικιλότητα, ανακαινισμένα και ενεργειακά αποδοτικά κτήρια, υγιεινά και οικονομικά προσιτά τρόφιμα, περισσότερες δημόσιες μεταφορές, καθαρότερη ενέργεια και πρωτοποριακή καθαρή τεχνολογική καινοτομία, προϊόντα με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής που μπορούν να επισκευάζονται, να ανακυκλώνονται και να επαναχρησιμοποιούνται.

Καταστροφή περιβάλλοντος: συμβαίνει από την αλόγιστη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων, από την απληστία των ανθρώπων. Η καταστροφή του περιβάλλοντος έχει πολλές και σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις, όπως στην υγεία των ανθρώπων, στην οικονομία, στον πολιτισμό (π.χ. καταστροφή μνημείων).

Κυκλική οικονομία:η καταστροφή του περιβάλλοντος και η εξάντληση των φυσικών πόρων αφενός και η ανάγκη για αειφόρο ανάπτυξη αφετέρου, οδήγησαν στην κυκλική οικονομία. Πρόκειται για ένα «πράσινο μοντέλο ανάπτυξης» και αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο του νέου ευρωπαϊκού και παγκόσμιου οικονομικού μοντέλου. Κεντρικός στόχος είναι η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών με λιγότερους και πιο «πράσινους πόρους» και η ελαχιστοποίηση ή και μηδενισμός των αποβλήτων σε όλα τα στάδια παραγωγής, αλλά και μετά το τέλος του κύκλου ζωής των προϊόντων.

Κύκλος ζωής προϊόντων: η κυκλική οικονομία επιδιώκει και ενθαρρύνει τη χρήση χρησιμοποιημένων υλικών και αποβλήτων ως παραγωγικών πόρων και χρήσιμων υλικών για παραγωγή νέων προϊόντων. Αλλά και τη διατήρηση ενός προϊόντος σε καλή κατάσταση για μακρύ χρονικό διάστημα και τη χρησιμοποίησή του από πολλαπλούς χρήστες. Έτσι, μειώνεται η σπατάλη φυσικών πόρων, μειώνεται η μόλυνση της ατμόσφαιρας με εκπομπή αερίων του θερμοκηπίου και διατηρείται το φυσικό περιβάλλον και η βιοποικιλότητα.

Οικολογία: είναι η επιστήμη και συνάμα ιδεολογία που ενδιαφέρεται για την καλύτερη ισορροπία μεταξύ ανθρώπου και φύσης, καθώς και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ώστε να υπάρξει αειφόρος ανάπτυξη.

Οικολατρεία: ενδιαφέρεται τόσο πολύ για την φύση ώστε να μισεί τον άνθρωπο και να υποστηρίζει ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι πιο σημαντικά από τα δικαιώματα των ζώων και των φυτών (Φερνάντο Σαβατέρ, Ισπανός φιλόσοφος).

Ορισμός ομορφιάς: αν κάποιος έδινε τον ορισμό της ομορφιάς, θα έλεγε μόνο μια λέξη «φύση». Ο Ρωμαίος αυτοκράτωρ Μάρκος Αυρήλιος έχει αναφέρει: «Ω φύση, από σένα τα πάντα, εντός σου τα πάντα, σε σένα τα πάντα». Ο άνθρωπος νοιώθει τη μεγαλύτερη ασφάλεια κοντά στη φύση, δίπλα στα φυτά, κάνοντας παρέα με τα ζώα και τα πουλιά. Δεν μπορεί να ζήσει χωρίς επαφή με τη φύση: τη γη, το νερό, τον αέρα, τον ήλιο. Η επαφή των ανθρώπων, ειδικότερα των νέων, με το περιβάλλον, ο θαυμασμός και το δέος που νοιώθει κανείς όταν αντικρίζει τα δημιουργήματα της φύσης και του ανθρώπου, διαμορφώνουν μια περιβαλλοντική συνείδηση, που είναι ο καλύτερος τρόπος προστασίας του περιβάλλοντος.

Περιβαλλοντική συνείδηση: η ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης είναι ο καλύτερος τρόπος προστασίας του περιβάλλοντος. Δεν είναι δύσκολο να κατανοηθεί ότι οι ανοχές και οι αντοχές του ανθρώπου και του περιβάλλοντος έχουν όρια, που δεν πρέπει να ξεπεραστούν.

Προστασία περιβάλλοντος: η φύση δεν προσφέρεται στον άνθρωπο εν λευκώ, να την κάνει ό,τι θέλει. Αλλά του δίνεται για να την καλλιεργεί, να ζει από τα προϊόντα της, συγχρόνως όμως και να την προστατεύει. Να την διαφυλάττει και επ' ουδενί να την καταστρέφει. Η προστασία του περιβάλλοντος είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανάπτυξη. Το καθαρό περιβάλλον αποτελεί «συγκριτικό πλεονέκτημα». Τι πρέπει να προστατευθεί; Τα πάντα, οτιδήποτε υποβαθμίζει τη ζωή, δηλαδή: η γη, το νερό, η πανίδα και η χλωρίδα, ο αέρας, ο καθαρός ουρανός, και όχι μόνο. Το περιβάλλον είναι οικουμενικό, δημόσιο, αδιαπραγμάτευτο αγαθό. Προηγείται όλων των άλλων αγαθών, γιατί σχετίζεται με την επιβίωση του ανθρώπινου γένους. Γι' αυτό και η υποχρέωση προστασίας του είναι υποχρέωση διαρκείας.

Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης: το 2015 η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ έλαβε μία απόφαση που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μία ιστορική συμφωνία που θα επηρεάσει τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων ίσως και τη δική σου. Πρόκειται για την υιοθέτηση 17 Στόχων, γνωστοί ως «Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης», που εκφράζουν τις παγκόσμιες προκλήσεις, να ανταποκριθούν αποτελεσματικά όλες οι χώρες στα παγκόσμια προβλήματα.

Σύνταγμα: σύμφωνα με το Σύνταγμα, η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί αφενός υποχρέωση του κράτους και αφετέρου **υποχρέωση και δικαίωμα του κάθε πολίτη**. Το φυσικό περιβάλλον καθορίζει την ποιότητα ζωής, ενώ το πολιτιστικό περιβάλλον συντηρεί την παράδοση, την ιστορία, την ταυτότητα ενός λαού. Το κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της **αρχής της αειφορίας**, δηλαδή της συνεχούς ανάπτυξης χωρίς αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον (Άρθρο 24).

Υδρογόνο: είναι το ελαφρότερο και το πλέον άφθονο στοιχείο που υπάρχει στο σύμπαν. Αποτελεί το 75% της μάζας του σύμπαντος. Βρίσκεται παντού στη γη, στο νερό, στα ορυκτά καύσιμα και σε όλα τα έμβια όντα. Όμως, σπανίως υπάρχει ελεύθερο στη φύση. Πρέπει να αντληθεί από φυσικούς πόρους. Όταν δεσμεύεται ως μορφή ενέργειας γίνεται ανεξάντλητη πηγή ενέργειας, είναι το «αιώνιο καύσιμο». Επειδή δεν περιέχει ούτε ένα άτομο άνθρακα, δεν εκπέμπει διοξείδιο του άνθρακα. Πρόκειται για μια καθαρή πηγή ενέργειας.

Χρήση φυτοφαρμάκων: προστατεύουν την αγροτική παραγωγή από ασθένειες, αλλά καταστρέφουν το έδαφος, τους διάφορους οργανισμούς που διατηρούν τη δομή και τη γονιμότητα του εδάφους και έτσι επιταχύνουν τη διάβρωση και την εξάντληση του εδάφους. Έτσι, απαιτούνται μεγαλύτερες ποσότητες λιπασμάτων για να αποδώσουν τις ίδιες ποσότητες προϊόντων. Επίσης, τα φυτοφάρμακα αποτελούν την κύρια πηγή μόλυνσης των ρεόντων υδάτων και του υδροφόρου ορίζοντα, αλλά καταστρέφουν και την υγεία μας. Αρκεί να σκεφθούμε ότι κάθε χρόνο χρησιμοποιούνται εκατομμύρια τόνοι φυτοφαρμάκων.